

NOZARĒ ATBALSTA ZAĻO KURSU UN INVESTĒ VIDEI DRAUDZĪGĀKOS RISINĀJUMOS

Intervija ar Latvijas augu aizsardzības līdzekļu ražotāju un tirgotāju asociācijas LAALRUTA ražotāju kompāniju pārstāvjiem ir atrodama žurnāla “Agrotops” augusta numurā (2021). Interviju gatavoja – žurnāla “Agrotops” galvenā redaktore – **Anita Pirktiņa**.

Sarunā piedalījās: **Ilze Priekule**, UAB Adama Northern Europe produktu attīstības vadītāja ziemeļvalstu zonā, LAALRUTA valdes priekšsēdētāja; **Gaidis Meikšāns**, Syngenta Latvijas nodaļas vadītājs, LAALRUTA valdes loceklis; **Dagnija Hincenberga**, BASF Agro tirdzniecības vadītāja Latvijā, agronome; **Inese Pundiņa**, Corteva Agriscience reģionālās tirdzniecības pārstāve Latvijā; **Margita Tomsone**, LAALRUTA izpilddirektore.

- **ES zaļais kurss paredz reālu lauksaimniecības prakses maiņu. Vai mūsu lauksaimniekiem ir pietiekama zināšanu bāze, lai reāli veiktu šīs pārmaiņas. Ko liecina jūsu klientu pieredze?**

Dagnija Hincenberga: Zināšanu bāze ir dažāda, sākot no pamatzināšanām un pieredzē balstītām iemaņām līdz eksperta līmeņa kompetencei agronomijā un izcilai, daudzpusīgai izpratnei par bioloģiskiem, ekonomiskiem un sociāliem procesiem. Ja būtu jāsalīdzina Latvijas zemnieku zināšanas ar vidējo līmeni Eiropā – tās būtu līdzvērtīgas, vai Latvijā augstākas. Atšķirība ir objektīvu neatkarīgu konsultāciju pieejamībā pie mums un Rietumeiropā, kur šāds pakalpojums ir pilnveidots gadu desmitos. Tas ir īpaši svarīgi saimniekiem, kuriem nav akadēmiskas izglītības lauksaimniecībā. Zināšanu papildināšana mūža garumā ir aktuāla ne tikai lauksaimniekiem, bet jebkurai profesijai - jāturpina mācīties, apgūt jaunas prakses un krāt pieredzi. Iespējams, lauksaimniecībā tas ir daudz būtiskāk, jo jaunās tehnoloģijas nemaz nav iespējams pielietot bez atbilstošām prasmēm. Raugoties caur Eiropas Komisijas zaļā kursa prizmu, kuru kopumā atbalsta augu aizsardzības līdzekļu ražotāji, ir skaidrs, ka jau šodien būtiski mainās audzēšanas tehnoloģijas, un šis process virzīsies plašumā. Un mūsu industrija investē milzu resursus, lai radītu jaunus risinājumus lauksaimniecībai – gan ķīmiskus, gan bioloģiskus, gan digitālus.

Inese Pundiņa: Objektīvi raugoties, ražotāju un arī tirgotāju kompānijas ir vieni no tiem izglītojošiem spēkiem, kas zemniekiem sniedz pieredzi un zināšanas, kas balstīta jaunākajos zinātniskajos pētījumos un augu aizsardzības risinājumos. Mēs piesaistām ekspertus un zinātniekus, tādejādi padarot seminārus, un lauku dienas saistošākas, un zināšanu bāzi daudzveidīgāku. Asociācijas uzņēmumi strādā, lai ražošana būtu ilgtspējīga, izmanto produktu efektivitāti, nevis apjomu. Lai bizness būtu sekmīgs ne tikai šodien, bet arī rīt – kā atslēgas vārds mums ir ilgtspējīga lauksaimnieciskā ražošana. Jāņem vērā, ka lielai daļai zemnieku lauksaimniecība ir pamatnodarbošanās. Vērojama pozitīva tendence, ka zemnieki, jo īpaši tie, kas nesen ieguvuši lauksaimniecības specialitāti, ļoti seko jaunākām tendencēm visdažādākajos informācijas avotos, tās izmēģina praksē un savstarpēji dalās pieredzē.

Gaidis Meikšāns: Raugoties Eiropas Komisijas Zaļā kursa ietvaros, tad īstermiņā informācija un zināšanas ir pietiekamas, bet, vērojot un, prognozējot situāciju ilgtermiņā, ir jāmeklē jauni, atbilstošāki risinājumi, jo klimatiskie, sociāli ekonomiskie un politiskie faktori diktē nepieciešamību mainīt, ieviest jaunas audzēšanas tehnoloģijas. Piemēram, bezaršanas tehnoloģijas augsnes apstrādē. Šobrīd zemnieki tās izmanto daudz vairāk, nekā tas bija pirms pāris gadiem. Kāpēc? Gan ārējā spiediena dēļ, gan arī, redzot agronomiskus un ekonomiskus ieguvumus. Būtisks aspekts, cik tas lauksaimniekam izmaksās, cik tiks samaksāts kompensācijās, jo būtībā vairumā lietas balstās uz tirgus ekonomikas pamatiem.

- **Kur un kā šobrīd lauksaimnieks var gūt nepieciešamās zināšanas, lai mainītu savu saimniekošanas praksi nevis tikai šķietami zaļā, bet iespējami ilgtspējīgā veidā?**

Ilze Priekule: Iespējas ir dažādas – specializētā literatūra, lauka izmēģinājumi/demonstrējumi, ko organizē gan kompānijas, gan LLKC, pieredzes apmaiņas braucieni, izstādes, interneta resursi. Arī Zemkopības ministrija atbalsta dažādus praktiskās pielietojamības projektus, ko realizē zinātniskās institūcijas, piemēram, Agrihorts, Agroresursu un ekonomikas institūta struktūrvienības Stendē un Priekuļos, Latgales Lauksaimniecības zinātnes centrs, Dārzkopības institūts ar savām struktūrvienībām. Tiek realizēti arī vairāki ES atbalsta finansēti projekti valsts

līmenī. Šie visi ir soļi, kas padara mūsu lauksaimniecisko ražošanu arvien integrētāku un videi saudzīgāku. Šādas saimniekošanas prakses ieviešanu veicinās arī Kopējās lauksaimniecības politikā noteiktie mērķi, kas balstās uz EK izvirzītajām stratēģijām - “No lauka līdz galdam”, Bioloģiskās daudzveidības stratēģija.

Lauksaimnieki jau redz, ka notiek izmaiņas ķīmisko augu aizsardzības līdzekļu (AAL) lietojumā: samazinātas devas, prasības ievērot aizsargjoslas, lietot nonesi samazinošas sprauslas. AAL lieto pēc principa “mazāk ir vairāk”, precīzāks nosaka pielietojuma laiku. Kā to sasniedz? Izmanto jaunāko tehnikas piedāvājumu - digitālās un precīzās tehnoloģijas, dažādas aplikācijas, kas zemniekam atvieglo un padara efektīvāku lēmumu pieņemšanu.

Margita Tomsone: Lai praksē parādītu, kā saglabāt bioloģisko daudzveidību un dabas resursus mūsdienu lauksaimniecībā, Bayer ir izveidojis tā saukto *Forward Farms* (paraugsaimniecību) tīklu visā pasaulē. Šajā tīklā kompānija sadarbojas ar lauksaimniekiem, dabas aizsardzības organizācijām, zinātniekiem un citiem neatkarīgiem ekspertiem, lai izstrādātu un veicinātu praktiskus pasākumus bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai.

- Pastāv 3 ilgtspējīgas lauksaimniecības definīcijas, kas pēc būtības ir visai atšķirīgas, jo tās pauž dažādi nozares sektori:

1. tas ir saimniekošanas veids, kas vērsts uz kultūraugu un mājlopu audzēšanu ilgtermiņā ar minimālu ietekmi uz vidi;

2. ilgtspējīga lauksaimniecība ir tāda, kas nodrošina ilglaicīgu līdzsvaru starp ekonomiskajām, sociālajām un vides aizsardzības prasībām;

3. ilgtspējīgai lauksaimniecībai jāveicina lauksaimnieciskā ražošana, lai nodrošinātu cilvēkus ar pārtiku un novērstu globālo sasilšanu.

Kura no šīm definīcijām, jūsuprāt, atspoguļo patieso ilgtspējīgas lauksaimniecības būtību un mērķus?

Margita Tomsone: Ilgtspējīga lauksaimniecība savā ziņā ir līdzsvars starp ekonomiskajām, sociālajām un vides aizsardzības prasībām. Svarīgi, lai zemnieka ekonomiskie ieguvumi būtu savienojami ar vides un cilvēku dzīves kvalitātes uzlabošanu, nodrošinot

kvalitatīvu un drošu pārtiku pietiekamā daudzumā un par pieņemamu cenu, vienlaikus taupot resursus, spējcinot augsni, rūpējoties par bioloģisko daudzveidību.

- **Kas tad ir ilgtspējīgas lauksaimniecības pamatā?**

Ilze Priekule: Ilgtspējīgas lauksaimniecības pamatā ir visi labi zināmie agronomiskie pamatprincipi – katram kultūraugam pēc iespējas piemērotākā augsne, audzēšanas vieta, augsnes apstrāde, apstākļiem piemērotas, izturīgas šķirnes, kvalitatīvs sēklas materiāls, kultūraugu slimību un kaitēkļu monitorings, iespējami daudzveidīga augu maiņa, lauka situācijai atbilstoši agrotehniskie, bioloģiskie un/vai ķīmiskie augu aizsardzības risinājumi, precīzo un digitālo tehnoloģiju risinājumi – izvēle, piemērošana un izmantošana; sabalansēts un pamatots mēslojums. Šie visi būtībā ir priekšnoteikumi, lai lauksaimnieciskā ražošana būtu dzīvotspējīga daudzas paaudzes, lai veicinātu noturīgu pārtikas sistēmu. Tāda pieeja vienlaikus palīdzēs apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos, par ko šobrīd ir viskarstākās diskusijas.

Margita Tomsone: Saimniecībās, kas izmanto digitālas un precīzas tehnoloģijas, jau tagad varam redzēt pozitīvus rezultātus – gan ekonomiskos, gan uzlabojas noteikti vides rādītāji.

Veicinot šādu tehnoloģiju ieviešanu visās ES dalībvalstīs, noteikti tiks sekmīgāk risinātas vides, ekonomiskās un arī sociālās problēmas un mēs virzīsimies zaļā kursa mērķu virzienā, kaut vai, piemēram, mazinot ķīmisko augu aizsardzības līdzekļu lietošanu, tajā pašā laikā strādājot pārdomātāki un precīzāk, lai nezaudētu šo pasākumu efektivitāti. ⁽¹⁾

Ilze Priekule: Kā jau uzsvērām, ilgtspējīgas ražošanas pamats ir kultūraugam piemērota audzēšanas vieta – augsne. Katra zemnieka pienākums ir uzturēt un uzlabot augsnes auglību un rūpēties par to ilgtermiņā. Pamatā pamats ir sapratne par augsni un saistītajiem procesiem dabā, jo lauksaimniecības nozare ir neatraujami saistīta ar dabu un klimatu. Saimnieks domā, kā augsnei nodrošināt optimālu režīmu un kas to ietekmē, piemēram, augsnes apstrādes veids, kā noturēt vai palielināt organiskās vielas saturu augsnē, augsnes kalpošana. Aizsargjoslu ievērošana ap upēm, ezeriem,

¹[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603207/EPRS_STU\(2017\)603207_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603207/EPRS_STU(2017)603207_EN.pdf)

novadgrāvjiem, ap vientuļiem kokiem uz lauka. Apputeksnētāju aizsardzība - nesmidzināt augu aizsardzības līdzekļus ziedoša rapša un pākšaugu sējumos laikā, kad tajos novērojama bišu aktīva darbība, ziedošu joslu un/ vai neapstrādātas ar AAL lauku malu atstāšana.

Bilde no BASF arhīva.

Svarīga vieta jau šodienas ražošanā un vēl nozīmīgāka rītdien būs precīzai lauksaimniecībai. Tās pārvaldība notiek, izmantojot satelītus. Tā balstīta lauku datu vākšanā un izmantošanā, izmanto ģeogrāfiskās informācijas (GIS), globālās pozicionēšanas sistēmas (GPS), bezvadu sensoru tīklu (WSNs) un citas tehnoloģijas. Šīs sistēmas mērķis ir atbalstīt zemnieka lēmumus, lai datus par augsni, laika apstākļiem, kultūraugu šķirnēm un saimniecību apsekošanu izmantotu īstajā vietā un laikā, lai lemtu par dažādu pasākumu, t.sk. augsnes kaļķošanas, mēslošanas un augu aizsardzības līdzekļu izmantošanu. Tie ir instrumenti zemniekiem precīzāku lēmumu pieņemšanai.

- **Augsnes pētnieki teic, ka augsnei ir jābūt pašpietiekamai - vienā tās gramā esot 75 tūkst. dažādu baktēriju un sēņu, kas nodrošinot visas augsnes un augu vajadzības. Lauksaimniekiem vienkārši trūkstot zināšanu (vai laika), lai iedziļinātos augsnes procesos un izmantotu tos kultūraugu audzēšanai. Cik pašpietiekama ir augsne un vai, kultūraugu audzēšanā prasmīgi izmantojot atbilstošas augsnes apstrādes tehnoloģijas, izsvērtu augu maiņu, starpkultūras un sedzējaugus, iespējams iztikt bez minerālmēslojuma un herbicīdiem?**

Dagnija Hincenberga: Lai runātu par augsnes pašpietiekamību, tad tomēr jāielūkojas agronomijā un

augšnes zinātnes teorijā. “Pašpietiekamība” labi iekultivētā velēnu karbonātaugsnē un vāji iekultivētā kūdras augsnē būtiski atšķirsies. Protams, mēs varam izvēlēties piemērotus kultūraugus un agrotehniku, taču augsnes auglība nav izmaināma ne vienā un arī ne piecos gados, pat izmantojot visoptimālāko augu maiņu, starpkultūras un visas citas aktuālās metodes. Tieši fokuss uz augsnes īpašību uzlabošanu ir galvenā tendence modernajā, uz ilgtspēju vērstajā lauksaimniecībā.

Nav šaubu, ka ir iespējams izaudzēt ražu, nelietojot minerālmēslojumu un augu aizsardzības līdzekļus! Ir tikai divi “bet”. Pirmais ”bet” - kurš patērētājs būs gatavs atteikties no kvalitātes prasībām, tajā skaitā tādām, kas ietekmē pārtikas drošību? Piemēram, fuzariozes izraisītu mikotoksīnu klātbūtne graudos, melnplauku vai “vilka zobu” toksiskums, utt.! Nezāles kultūraugam nav tikai konkurents pēc barības vielām, gaismas un ūdens, bet arī rada “mikroklimatu”, kas veicina dažādu kultūraugu slimību izplatību. Un otrs “bet” – ekonomiskais pamatojums. Lauksaimnieks ir uzņēmējs, un uzņēmējdarbība var būt ilgtspējīga tikai tad, ja tā ir peļņu nesoša. Ja nozarē nevarēs nopelnīt, tad tā iznīks.

Atsevišķus kultūraugus, piemēram, lauka pupas var audzēt, nelietojot herbicīdus, nezāles ierobežojot mehāniski - apstrādājot tikai rindstarpas. Jautājums ir par efektivitāti. Tiek radīti arī pirmie roboti, kas spēs atšķirt kultūraugus no nezālēm. Precīzās tehnoloģijas attīstās strauji, bet tās ir dārga investīcija. Jārēķinās, ka šīs ražošanas izmaksu pieaugums atspoguļosies pārtikas cenu pieaugumā. Iespējams, ka teorētiski jau šobrīd visu var izdarīt roboti un droni, bet jautājums, cik tas viss maksā. Pastāv bažas, vai mazie un vidējie zemnieki varēs nodrošināties ar šīm tehnoloģijām.

- **Daudzi lauksaimnieki sūdzas, ka augsne esot tiktāl noplicināta, ka vairs nav iespējams iegūt pienācīgas ražas. Kas ir galvenais augsnes noplicinātājs?**

Inese Pundiņa: Augsne ir lauksaimnieka pamata “darba instruments”. Mēs zinām, ka, lai darbs veiktos, darbarīkiem ir jābūt labiem – tas tēlaini izsakoties par augsni. Lauksaimniekam ir jāpārziņ savu lauku struktūra, augsnes tipi, regulāri jāveic augsnes analīzes (tā pat ir obligāta prasība atbalsta subsīdiu saņemšanai). Izmantojot šo informāciju un plānotot sējumu struktūru, ir jāizstrādā mēslošanas plāni, kas savukārt ir viens no agronomijas pamatiem.

Lauksaimniecība ir ilgtermiņa business, strādājot ir jādomā, kas laukos tiks audzēts nākamajos gados, kā jāsagatavo augsne (augšnes apstrādes veids, minerālā un organiskā mēslojumu iestrāde, augu seka, starpkultūras utt.), lai augkopība nestu ienākumus. Augsne ir dzīva visburtiskākajā nozīmē. Ieguldījumi augšnes auglības uzturēšanā ir jāveic laicīgi, pirms parādās kādas pazīmes ražas kritumā, jo atdeve šādiem pasākumiem nereti ir redzama ne jau uzreiz, bet nākamajā, aiznākamajā un tālākos gados. *Kā jebkurā dzīves situācijā nevar tikai ņemt, ir jādod kaut kas pretī.*

Saimnieki, kuri šobrīd sastāda mēslošanas plānu, kas, kā jau minējām, ir “obligāta prasība”, seko līdzī, kāda ir “iznese” no augšnes un plāno attiecīgi “ienesi” ar augu barības vielām. Šādās saimniecībās augšnes noplicināšana nenotiek, bet atkarībā no saimnieka lēmumiem un rocības bieži vien pat mērķtiecīgi tiek palielināta augšnes auglība. To dara, pamatojoties uz aprēķinātajiem mēslošanas plāniem.

Piemēram, augkopības saimniecībās praktiski neviens vairs nepraktizē salmu dedzināšanu vai to novākšanu no lauka. Tas ir jau zināms fakts un aptuvenie aprēķini rāda, ka no labības lauka cik pēc masas novāc graudus, tādā apjomā paliek salmu masa, tādejādi organiskās vielas salmu veidā nonāk atpakaļ augsnē. Protams, te ir darbs augšnes mikroorganismiem, lai salmus pārvērstu augiem izmantojamās barības vielās.

Tāpat svarīgs nosacījums – augšnes skābuma monitorings un attiecīgi augšnes kaļķošana.

Protams, visi šie pasākumi prasa finansiālus ieguldījumus, un katram ir jāplāno un jāizvērtē savas iespējas, ja vēlas strādāt ilgtermiņā.

Ir jābūt zināšanām un sapratnei, kā strādāt ar augsni. Ja saimniekam ir agronomiskās pamatzināšanas, tad sūdzībām par augšnes noplicināšanu nebūtu pamata.

- **Uz kā rēķina iespējams samazināt AAL un minerālmēslojuma lietojumu pēc būtības (nevis optiski vai spēlējoties ar statistiku)?**

Margita Tomsone: Precīzās izkļedes un digitālās tehnoloģijas izmantošana ir viens no risinājumiem/instrumentiem, kas nodrošina precīzu AAL lietošanu un minerālmēslojuma iestrādi, tādejādi samazinot to lietojumu. Piemēram, smidzinātāji, kas aprīkoti ar pretnoneses sprauslām vai vēju tuneļiem, kas ievērojamo mazina smidzinājuma nonesi.

Cita iespēja, kā mazināt AAL un minerālmēslojuma lietojumu, ir uz ražības un ražas kvalitātes rēķina.

Ilze Priekule: Svarīgi ir iespēju robežās atkarībā no kultūrauga izvēlēties Latvijā radītās selekcionētās šķirnes, kas vairāk piemērotas mūsu agroklimatiskajiem apstākļiem (piemēram, ziemas kvieši ar labu ziemcietību). Svarīgi turpināt finansiāli atbalstīt jaunu šķirņu selekcionēšanu plaši audzētām kultūraugu sugām (piemēram, ziemas un vasaras kviešiem, auzām, rudziem). Ņemot vērā globālās klimata izmaiņas, par kurām, šķiet, šogad nevienu nevajag pārliecināt, laiks arī Latvijā paplašināt audzēto kultūraugu spektru un strādāt, lai izveidotu mūsu apstākļiem piemērotas jaunu sugu - ziemas pupu, ziemas auzu, kas populāras Anglijā, lēcu, kas populāras Kanādā, šķirnes.

Šāda veida tauriņziežu audzēšana nodrošinātu efektīvu un slāpekli piesaistošu augu maiņu. Ja spētu nodrošināt ar dažādu kultūraugu sugu Latvijas apstākļiem piemērotām šķirnēm, ar augu maiņu mēs būtiski varētu celt ražību un, iespējams, samazinātos nepieciešamība pēc AAL un minerālmēslojuma lietošanas. Kā zināms, daļa no kultūraugu slimībām ir ierobežotas augu maiņas rezultāts.

Šobrīd, iespējams, zemnieks vairāk pievērš uzmanību ražībai un ražas kvalitātei, lai iegūtu ekonomiski izdevīgāko ražas masu. Bet varbūt vairāk jāpievērš uzmanība tādiem faktoriem kā šķirņu izvēle. Vairāk nepieciešams sēt šķirnes, kas jau ģenētiski ir veidotas kā izturīgākas vai tolerantākas pret slimībām, piemēram, rapšu šķirnes, kas izturīgākas pret balto puvi, verticilāro vīti; graudaugiem ir izturīgas šķirnes pret rūsām, miltrasu. Jāņem vērā gan fakts, ka jo šķirne ir ģenētiski tolerantāka/ izturīga, jo tā zaudēs ražībā vai kvalitātē.

Šobrīd ir pieejamas dažādas agrotehniskas augšnes apstrādes metodes, kas var samazināt nezāļu izplatību sējumos, līdz ar to arī herbicīdu lietojumu, piemēram, specifiskas sējumu ecēšanas, rindstarpu rušinātāji kultūraugiem, ko iepriekš mēs nesauktu par rušināmkultūrām, piemēram, labības, pupas, zirņi.

Margita Tomsone: Arī ražotāju kompānijas izstrādā un izmēģina jaunas agrotehniskas metodes, piemēram, sadarbojoties divām kompānijām Nufarm un Crop. Zone ir tapusi un tiek ieviesta jauna nezāļu iznīcināšanas tehnoloģija kartupeļu stādījumos ar

elektrofizikālu iedarbību NUCROP, kas sākotnēji tiek ieviesta Vācijā, Apvienotajā Karalistē.

Bilde no Nufarm arhīva

Tepat Latvijā ir izstrādāts nezāļu robots. Tikai jautājums, kad šāda veida tehnika nonāks līdz ražojošajām saimniecībām? Lai arī kādas inovatīvas tehnoloģijas tiktu attīstītas un piedāvātas lauksaimniekiem, aktuāls jautājums par to veikspēju un zemnieku pirkstspēju tuvākā laikā, un to ietekmi uz gala produkta cenu.

Jāņem vērā, ka Eiropas Savienība ir vienotais tirgus un Latvijas lauksaimniekiem jākonkurē ar ES lauksaimniekiem. Ja skatāmies ES kontekstā, tad Latvijā ir viens no zemākajiem AAL patēriņiem uz 1 ha ⁽²⁾.

Raugoties no pagātnes uz nākotni, ja pirms kādiem 50 un 60 gadiem lauksaimniecībā izrāviens bija saistīts ar ķīmijas un bioloģijas strauju attīstību, tad nākošais ir iespējams ar selekciju un ģenētiku.

- **Bioloģiskā un konvencionālā lauksaimniecība šobrīd stāv teju uz kara takas, tādējādi šķelot ne tikai lauksaimniekus, bet sabiedrību kopumā. Vai šie abi saimniekošanas veidi tiešām ir uzskatāmi par krasi antagoniskiem un vai šai "šķiru cīņai" ir iespējams kāds racionāls ilgtermiņa risinājums?**

Tā vien šķiet, ka tā dēvētā "šķiru cīņa" nav radusies tāpat nejauši. Vairumā gadījumu reālajā dzīvē "šķiru cīņa" starp zemniekiem nav vērojama, tik izteikta, kā tas tiek pasniegts sabiedrībai sociālajos medijos un tīklos.

² <https://www.vaad.gov.lv/lv/jaunums/latvija-ir-vieni-no-viszemakajiem-augu-aizsardzibas-lidzeklu-lietosanas-apjomiem-es>

Mēs esam pret šādu pretnostatīšanu. Galu galā mūsu nozare ir tā, kas investē līdzekļus pētījumos, lai radītu risinājumus visiem saimniekošanas veidiem - gan konvencionālajai, gan integrētajai, gan bioloģiskajai. Ikvienu jaunu produkta izstrādi un tā nokļūšana līdz zemniekam ir laika un resursu ietilpīgs process (vidēji 10-12 gadi).

Eiropas Savienībā nozare ir apņēmusies līdz 2030. gadam investēt 4 miljardus eiro biopesticīdu inovāciju attīstībai.

Der atcerēties, ka, pirmkārt, biopesticīdi nav ķīmisko augu aizsardzības līdzekļu aizstājēji (1: 1). Tā ir daļa no risinājumiem integrētai pieejai. Tie ir mazāk efektīvi, un tie jālieto krietni lielākās devās, salīdzinot ar ķīmiskajiem AAL.

Otrkārt, bioloģiskajā saimniekošanā arī ir pieļaujams izmantot noteiktus ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus, piemēram, vara un sēra savienojumus. Vara preparāti savas toksicitātes dēļ ir iekļauti kandidātu sarakstā uz aizstāšanu. Piemēram, Austrijā, kur bioloģisko platību īpatsvars ir viens no lielākajiem ES, vara preparāta lietojums ir noturīgi augsts.

Jau pašlaik Latvijā ir salīdzinoši liels bioloģiski apsaimniekoto platību īpatsvars (14,8 %), salīdzinot starp ES dalībvalstīm (vid.8,5%) ⁽³⁾. Līdz ar to jāsecina, ka pēc statistikas datiem gan pēc bioloģiskās lauksaimniecības platību īpatsvara, gan pēc izmantojamo AAL patēriņa uz ha vidēji Eiropā minētās saimniekošanas prakses sadzīvo labi. **Ilgtermiņa risinājums ir līdzpastāvēšana starp dažādiem saimniekošanas veidiem.**

- **Ko savā darbībā AAL ražotājfīrmām liek mainīt ES zaļais kurss?**

Vēlamies uzsvērt, ka nozare atbalsta Eiropas Komisijas Zaļo kursu ar no tā izrietošajām stratēģijām par bioloģisko daudzveidību, "No lauka līdz galdam". Mēs atbalstām EK mērķi palielināt bioloģisko ražošanu, ciktāl to veicina pieaugošais patērētāju pieprasījums. Apzināmies, ka Zaļais kurss maina spēles noteikumus. Ir nepieciešams reaģēt uz mainīgajām un straujām sabiedrības prasību un politikas izmaiņām.

³ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Organic_farming_statistics

Jāņem vērā, ka pietiekama pārtikas apjoma ilgtspējīgu ražošanu nevar panākt, vienkārši samazinot risinājumu pieejamību lauksaimniekiem. Tas ir nozares uzdevums - paātrināt jaunu, labāku risinājumu izstrādi un uzlabot lauksaimniecības praksi, kas izmanto vairāk jaunu, inovatīvu tehnoloģiju, lai ražotu pārtiku, vienlaikus izmantojot mazāk resursu.

Līdz ar to nozare ir apņēmusies turpināt ieguldīt līdzekļus vajadzīgos risinājumos un inovācijās lauksaimniekiem, lai aizsargātu kultūraugus no nezālēm, kaitēkļiem un slimībām un vienlaikus veicinātu vides un klimata uzlabošanu. Savukārt tas ļautu nodrošināt noturīgu pārtikas piegādi ne tikai ar kvalitatīvu pārtiku par pieņemamu cenu, bet arī patērētāju gaidas attiecībā uz pārtikas ražošanas procesu.

Situācija liek ražotājiem paātrināt dažāda veida inovācijas, lai atrastu risinājumus kā pārvarēt neskaitāmas problēmas, tikt galā ar visu, sākot jau ar ārkārtējiem laika apstākļiem un beidzot ar sabiedrības mainīgajām uztura tendencēm, jo tas viss ir saistīts ar vides un klimata uzlabošanu.

Šobrīd nozare pārstāv virkni tehnoloģijas vienkopus – augu aizsardzības risinājumus gan ķīmiskos, gan bioloģiskos, digitālās un precīzās lauksaimniecības tehnoloģijas, augu selekciju. Tas ļaus mums kā nozarei nodrošināt nepieciešamos integrētos risinājumus ilgtspējīgākai lauksaimniecībai.

- **Kādi šobrīd ir galvenie pētījumu virzieni, pie kuriem būtu jāstrādā vai pie kuriem jau strādā gan Latvijas, gan Eiropas lauksaimniecības nozares zinātnieki (tostarp AAL kompānijas), lai līdz 2030. gadam būt iespējams īstenot ES zaļo kursu, bioloģiskās daudzveidības un pārējās stratēģijas?**

Eiropas Savienībā AAL un biopesticīdu ražotāji ir apņēmušies līdz 2030. gada, ieguldīt 10 miljardus eiro inovācijās precīzās un digitālās tehnoloģijās, savukārt 4 miljardus eiro - inovācijās biopesticīdu jomā.

Mums rūp gan vides, gan veselības jautājumi. Lai novērstu vides piesārņojuma risku, ko var radīt AAL noplūde uzpildot un mazgājot smidzinātāju, kompānijas strādā pie tā dēvēto bioloģisko bedru izstrādes un ieviešanas praksē. Līdz 2030. gadam Eiropas lauksaimnieku saimniecību un viņu operatoriem būs pieejamas slēgtās uzpildes sistēmas

(ang. - *Close Transfer System*). Tas ļaus vēl vairāk samazināt iedarbības risku uz operatoru, gatavojot darba šķidrumu.

Bilde no LAALRUTA arhīva

Tiek investēts arī bišu veselības izpētes programmās, jo ilgtspējīgai pārtikas ražošanai ir nepieciešami apputeksnētāji, īpaši veselīgas bites. Tām ir izšķiroša loma daudzās ekosistēmās.

Nozare ir stingri pārliecināta, ka inovācija ir risinājuma galvenā sastāvdaļa. Nozare turpinās ieguldīt inovācijās un veidos, lai aizsargātu kultūraugus: radīt arvien efektīvākus bioloģiskos risinājumus (biopesticīdus) un videi draudzīgākus ķīmiskos AAL un pēc principa ar “mazāk ir vairāk” un precīzām un digitālām tehnoloģijām ilgtspējīgai lauksaimniecībai.

Digitālās lauksaimniecības tehnoloģiju ieviešana jāstimulē ar tādiem pasākumiem kā, piemēram, kopējā lauksaimniecības politika, t.sk. paredzot investīciju, atbalstu, kas palīdz lauksaimniekiem vēl efektīvāk optimizēt lēmumu pieņemšanu augkopības jomā.

Asociācijas dalībnieki ir apņēmušies ieviest jauninājumus, atbalstīt un dalīties zināšanās.